

Змейове, ламии и хали!

Новини | Култура | на 05.05.2023 12:00 | от Зорница Христова

Защо говорим за това?

Защото утре е Гергьовден, а св. Георги най-често е изобразяван в дубой с ламия.

Утре, на 6 май, християните отбелязват празника на св. Георги. И сигурно ви е направило впечатление, че в повечето икони заедно с него присъства и един познат от приказките персонаж.

Да, точно така. Става въпрос за ламята. Или за змея? Дракона? Халата? Има ли разлика и каква е тя?

Решихме да попитаме Христо Нейков - художник, илюстратор на книгата "Змей, змеица, ламия и хала", но и всеотдаен събирач на истинско народно творчество. С други думи, Христо не само чете за фолклора, но и обикаля по селата и разпитва най-старите им жители. Записва техните песни и техните разкази. Така научава и в какво вярват.

Ето какво ни разказа той.

Първо, змейовете и ламите са много основна част от нашия фолклор. Появата им съвсем не е случайна! За хората било по-лесно да повярват първо в тях, а после в Господ, който им се струвал по-далечен. А било важно да вярват в нещо повече от това, което виждат с очите си. Защото така можели да вярват и в друго - че има живот след смъртта.

Второ, ето по какво се различавали ламите от змейовете според народните вярвания.

Ламята била винаги женска и имала змиевидна форма - тоест като дракон. Можела да има и повече от една глави. Обикновено била образ на злото. Змеят обаче можел да бъде и мъжки, и женски (тогава се казва "змеица"). Той (или тя) можел да променя формата си - но винаги имало нещо, което да подсказва, че става въпрос за змей. Понякога можел да приема и формата на човек. И тогава змеят изглеждал като красив мъж и можел да се залюби с девойка. Змеицата пък да изглежда като красавица и да се залюби с момък.

Точно история с момиче, залюбено от змей, има в "Змейова сватба" на писателя Петко Ю. Тодоров.

Според народните приказки и песни "залюбените от змей" изглеждали като полудели или като болни. Възможно е дори хората да са си обяснявали със "змейове" различни психически заболявания. Та нали човек си обяснява трудните за разбиране неща с онова, което ВЕЧЕ му се е въртало в главата.

С други думи, ако някой днес е "като дюла незряла, като наранджа прекапала" (като незряла дюля, като презрял портокал", ще го пратим на лекар. Също и ако спре да се храни, ако загуби интерес към света... В миналото обаче можели да решат, че тук е намесен някой змей. Често такива истории завършвали трагично, със смърт.

И все пак змеят винаги бил лош. Той можел да бъде и добър към хората, например да им дава различни дарове.

Ами халата? Христо ни разказа, че халата също можела да приема различни образи. Дори на малко бебе! Според едно от преданията, докато родителите спели, халата излязла от люлката и изляла конете в конюшната. Това се казва бебе с апетит!

Другата важна връзка на змейовете, ламите и халите била с гръмотевичните бури. Ако горе гърми и тряска, хората си казвали, че сигурно е замесено някакво такова същество!

А що се отнася до свети Георги, представата за юнака, който побеждава злото в образа на звяр, е наистина много стара. Тя е свързана и с древните митологии - например едно от имената на царя на боговете в гръцката митология е Зевс Георгиос - бог на земеделието и реколтата.

За финал попитахме Христо как би ни препоръчал да нарисуваме змей. Ето какво ни каза той:

"Когато сме рисували с деца змейове, това е било след разказването на някаква история, в която е видно каква е функцията на змея. Защото в различните истории змейовете играят различна роля. Примерно там, където змеят е бил победен от юнака, за да се спаси девойката, децата го рисуваха като дракон, като змея на св. Георги. Но в някои истории, където змеят проявяваше онзи характер да се превръща в какво ли не, децата предпочитали да го рисуват като това, в което се е превърнал, но с някакъв елемент, който подсказва, че това не е баш предмет като предмет, а нещо, превърнало се в този предмет."

А ти знаеш ли някаква история с ламия или змей? Как ще я илюстрираш?

Въпросника към тази статия можеш да решиш онлайн на:
</book/3146-zmeyove-lami-i-hali>

Сканирай този QR-код и влез директно във въпросника ->

©"Вижте" е издание на Фондация Гутенберг 3.0. Всички права са запазени

